

Î N C H E I E R E

21 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Aliona Miron

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

examinând admisibilitatea recursului declarat de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila,

în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Bilal Sariusta împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne cu privire la anularea deciziei nr. 54/20 din 19 iunie 2020 și obligarea acordării statutului de refugiat,

împotriva deciziei din 15 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila, fiind menținută hotărârea din 23 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă :

La 22 iulie 2020, avocatul Bolocan Ludmila, acționând în interesele reclamantului Bilal Sariusta, a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne privind anularea deciziei nr. 54/20 DAI din 19 iunie 2020 și obligarea acordării statutului de refugiat.

În motivarea acțiunii înaintate a indicat că, la 19 iunie 2020, prin decizia nr. 54/20 DAI a șefului Direcției azil și integrare, Iulian Popov, a fost respinsă cererea reclamantului de acordare a statutului de refugiat.

Consideră decizia dată ca fiind neîntemeiată și pasibilă anulării, cu emiterea unei noi decizii prin care cetățeanului Turciei Bilal Sariusta să-i fie acordat statutul de refugiat.

Bilal Sariusta s-a născut la 01 februarie 1978 în Turcia, orașul Samsun, fiind de religie musulman.

Reclamantul a declarat că acum 4 ani, lucrând în Istanbul, a făcut cunoștință cu câteva persoane cu care a jucat în cărți. Odată pierzând banii în cărți, a fost nevoit

să împrumute o sumă de bani, pe care a restituit-o peste 2 zile. Bilal Sariusta susține că juca periodic în cărți. Ultima data când a pierdut banii în cărți, de asemenea a împrumutat o sumă de bani (20 mii lire turcești), care urma să-i restituie peste 3 luni. În acest sens, Bilal a declarat că o parte din sumă a întors-o peste o săptămână. Pentru a restitui suma restantă a discutat cu un prieten de al său care se afla în Republica Moldova pentru a se încadra în câmpul muncii.

În Republica Moldova a venit în august 2017 cu scopul de a se angaja în câmpul muncii în baza condițiilor discutate cu prietenul său. În acest context, Bilal Sariusta a comunicat că urma să fie remunerat cu 1500 dolari pe lună, însă nu i s-a oferit salariul promis. Totodată, acesta a menționat că a fost înșelat cu privire la perfectarea permisului de ședere în scop de muncă în Republica Moldova. Cu referire la acest fapt, reclamantul nu a depus nicio plângere la organele de poliție.

În continuare, Bilal Sariusta a declarat că periodic era contactat de persoanele cărora le datora bani, fiind amenințat cu moartea. Ultima convorbire cu persoanele în cauză a avut loc la începutul anului 2018.

Referitor la motivul solicitării azilului în Republica Moldova, reclamantul a comunicat că a solicitat azil la recomandarea prietenei sale, care este îngrijorată de soarta sa, iar motivul pentru care nu s-a întors în țara de origine este împrumutul.

Bilal Sariusta nu a fost niciodată deținut, arestat, judecat sau condamnat și nu a avut probleme cu autoritățile din Turcia, nu este membru al niciunui partid politic, formațiune socială, religioasă sau militară.

În susținerea identității acesta a prezentat pașaportul seria U nr. 0888888, eliberat de autoritățile turcești la 06 martie 2014 și valabil până la 05 martie 2024, document de identitate temporar de solicitant de azil valabil până la 26 iulie 2020, eliberat de Ministerul Afacerilor Interne, Biroul Migrație și Azil, Direcția Refugiați, la 26 mai 2020.

Reclamantul susține că întoarcerea sa în țara de origine, Turcia, este imposibilă din motivul existenței pericolului pentru viață din partea unui grup mafiot de la care a împrumutat bani. Referitor la aceste circumstanțe, reclamantul nu s-a adresat cu vreo plângere către poliție, deoarece consideră că nu poate avea încredere în poliția existentă care se supune regimului totalitar a lui Erdogan. Această situație tensionată persistă de câțiva ani, deoarece periodic este apelat de aceste persoane și amenințat cu moartea. În astfel de situație, este evident că statul nu este dispus să-i acorde protecție solicitantului.

Bilal Sariusta nu poate solicita protecția propriului guvern tocmai pentru că este victimă a acestuia, sau a agenților acestuia. Reclamantul comunică că, agenții de persecuție sunt reprezentați de actori nonstatali, rebeli, insurgenți etc. Includerea acestora între agenții persecutorii nu reprezintă o interpretare neadecvată a dispozițiilor Convenției din 1951.

Este de remarcat că și textul Convenției Internaționale cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale impune statelor pe lângă obligația negativă de a se abține de la orice activități care ar aduce atingere drepturilor persoanelor care se află în jurisdicția lor, inclusiv obligația pozitivă de a adopta măsuri prin care să protejeze aceste drepturi de la încălcarea produsă de agenții non-statali. Persecuția poate fi, evident, și consecința inacțiunii statului care nu ia măsuri pentru a împiedica agenții non-statali să exercite persecuția.

Convenția O.N.U. din 1951 reprezintă un ansamblu de norme umanitare cu adevărat universale care le oferă anumite garanții în temeiul cărora drepturile și libertățile lor fundamentale vor fi protejate. Articolul 1A se referă la dreptul la protecție din cauza temerii bine întemeiate de persecuție pusă în legătură cu cinci motive. Printre acestea, categoria „membri ai unui anumit grup social” a fost alăturată condițiilor privind rasa, religia, naționalitatea și opiniile politice. Cele cinci cerințe sunt doar enunțate, fără a fi definite, în Convenția O.N.U. din 1951.

Conform reglementărilor internaționale, statutul de refugiat poate fi acordat acelor persoane care, având temeri întemeiate de a fi persecutate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, opinii politice sau apartenență la un anumit grup social, nu pot sau nu doresc protecția țării ale căror cetățeni sau rezidenți sunt. Refugiatul este o persoană care este lipsită de protecția statului din care provine și, ca urmare, este nevoit să caute această protecție în altă parte. Se consideră că singura situație în care s-ar refuza acordarea protecției pe teritoriul altui stat ar fi aceea în care circumstanțele obiective ar asigura protecția alternativă efectivă a solicitantului pe teritoriul statului de origine (cf. UNHCR, Handbook... ed. cit., parag. 91).

Reclamantul consideră că, în cazul în speță, cerințele legale prevăzute de art. 17 alin. (1) al Legii privind azilul, sunt întrunite, adică reclamantul se află în afara țării de origine, este prezentă și noțiunea de temere bine întemeiată de a fi persecutat de către persoane care îl urmăresc pentru o datorie, insurgenți de persecuție care i-au cerut să restituie datoria, în caz contrar își riscă viața, astfel Bilal Sariusta în orice moment poate deveni victima unui atac.

Cu toate că protecția umanitară nu e aplicabilă în cazul reclamantului, deoarece nu există un risc serios la care va fi supus la întoarcerea în țara de origine, mai curând există certitudinea că va fi persecutat, ceea ce îi pune în pericol nu doar integritatea corporală, ci și viața.

Potrivit cererii de chemare în judecată, surse credibile <http://www.refworld.org.r/docid/59088aal4.html> relevă faptul că oricine poate fi ținta unui atac pe teritoriul Europei. Reieșind din frecvența atacurilor, se vede că acest risc este mai mare în Turcia. Cele mai profunde schimbări care au afectat Turcia în ultimii zece ani au afectat efectiv societatea. Recep Tayyip Erdogan, președintele Turciei, a sfâșiat sistemul secularist impus de Mustafa Kemal Atatürk în anii 20, alimentând frustrările islamiștilor din zonele sărace ale țării.

Ministerul Afacerilor Externe al României, pe site-ul oficial: <https://www.mae.ro/travel-alerts/15977>, informează propriii cetățeni despre situația periculoasă care la momentul actual persistă în Turcia. Ministerul Afacerilor Externe informează cetățenii români care se află, tranzitează sau doresc să călătorească în Turcia că, începând cu 18 iulie 2020, starea de urgență a fost ridicată. În acest context și având în vedere că situația de securitate din Turcia se menține problematică, din cauza unor confruntări armate la granițele Turciei și riscurilor de natură teroristă asociate, MAE reiterează avertismentul adresat cetățenilor români care se află sau care intenționează să călătorească în această țară de a rămâne precauți și vigilenți, evitând implicarea în orice tip de manifestații sau alte evenimente publice, care ar putea degenera în violențe. MAE recomandă cetățenilor români care se deplasează în orașul Istanbul să manifeste prudență sporită și să evite zonele aglomerate, în special cele frecventate de cetățeni străini. În mod particular, se recomandă cetățenilor români care călătoresc în Republica Turcia să evite orice deplasare în

zona sud și sud-est a țării și zona situată la frontiera cu Siria și Irak, din cauza riscurilor ridicate generate de operațiunile miliare de la frontiera turco-siriană, acțiuni teroriste și de apariția unor situații imprevizibile. Deplasarea în localitățile din proximitatea frontierelor menționate, implică, în consecință, pericol major de securitate. Cetățenii români sunt avertizați că există riscul ca anumite căi de comunicație sau puncte de trecere a frontierei să fie temporar închise, iar zonele respective să fie supuse unor restricții neprevăzute, de natură militară. La frontiera turco-siriană, cele două puncte funcționează în regim restrictiv, respectiv Cilvegozu/Bab Al Hava în Hatay și Oncupmar/Bab Al Selame în Kilis. Aceste puncte pot fi utilizate pentru tranzit de către cetățeni, ajutor umanitar și bunuri comerciale, însă trecerea nu este garantată. O comisie specială analizează fiecare solicitare de trecere a frontierei. Suplimentar, punctul de frontieră Nusaybin/Kamişli în Mardin este deschis doar pentru ajutor umanitar venit din partea Națiunilor Unite. La 4 frontiera turco-irakiană, punctul de frontieră Ibrahim Khalil (Habur) rămâne închis pe perioadă nedeterminată, ca urmare a operațiunilor militare/de securitate turce în zonă și nu există alte rute alternative. Se recomandă evitarea deplasărilor în zonele de conflict, de la frontiera Turciei cu Siria, grupate în special în provinciile și, după caz, localitățile Diyarbakîr, Sylvan, Şimak, Nusaybin, Gaziantep, Van, Hakkari, Kilis, Şanlıurfa, Tunceli, Erzincan, Mardin, Şiirt, Hatay, Adana, Adıyaman, Igdîr, Muş, Agri, Batman, Kars.

Majoritatea frontierelor terestre cu Siria sunt închise. Astfel, Biroul Migrație și Azil, Direcția integrare refugiați a ajuns la concluzia că reclamantul nu îndeplinește condițiile necesare pentru acordarea protecției umanitare conform art. 19 din Legea privind azilul nr. 270 din 18 decembrie 2008.

Reclamantul consideră că Direcția nu a elucidat pe deplin circumstanțele cazului și nu a ținut cont de reglementările speciale care există și care se referă la specificul recunoașterii calității de refugiați. Circumstanțele expuse de reclamant relevă faptul că Biroul Migrație și Azil nu a aplicat prevederile relevante și necesare, examinând cererea acestuia de azil în raport cu articolul 1A al Convenției din 1951, pe când ar fi trebuit să aplice paragraful 2 al articolului 1D și să-i acorde statutul de refugiat.

Reieșind din cele expuse, reclamantul a solicitat anularea deciziei Biroului Migrațiune și Azil nr. 54/20 din 19 iunie 2020 și obligarea acordării statutului de refugiat.

Prin hotărârea din 23 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a respins acțiunea înaintată de Bilal Sariusta împotriva Biroului Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne cu privire la anularea deciziei nr. 54/20 din 19 iunie 2020 și obligarea acordării statutului de refugiat.

Prin decizia din 15 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila, fiind menținută hotărârea din 23 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a stabilit că, decizia contestată a fost emisă cu respectarea procedurii prevăzută de lege, Or, în acțiune reclamantul/apelant nici nu a invocat careva încălcări de procedură la emiterea deciziei contestate.

Bilal Sariusta nu a prezentat probe, care ar confirma faptul solicitării azilului în Republica Moldova, cu o perioadă de peste 3 ani, de când a trecut frontiera de stat a Republicii Moldova. Or, inacțiunea apelantului denotă lipsa unei diligențe

corespunzătoare în vederea obținerii protecției de stat și recunoașterea sa în calitate de refugiat, nefiind clare motivele pentru care dânsul a înaintat cererea de azil abia la 26 mai 2020. Astfel, Bilal Sariusta nu a solicitat azil la data când a trecut frontiera de stat, sau cât mai curând posibil, dar la o dată ulterioară, ceea ce demonstrează că intenția sa reală nu a fost de a obține azil în RM pe temerea invocată de acesta, dar alta. Prin urmare, colegiul a conchis că instanța de fond întemeiat a ajuns la concluzia că, Bilal Sariusta abuzează de instituția azilului reglementată de legislația națională a RM, pe de altă parte, încearcă să inducă în eroare autoritățile statului, cu privire la scopul și destinația finală.

Concomitent, reclamantul/apelant nu a probat faptul că, în privința sa au fost aplicate careva acte de persecuție, în sensul art. 17 din Legea nr. 270 din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova, care ar fi suficient de grave prin natura sau prin repetarea lor pentru a putea constitui o violare gravă a drepturilor fundamentale ale omului; să reprezinte o multitudine de măsuri, inclusiv violări ale drepturilor omului, care sunt suficient de grave pentru a afecta o persoană în măsura prevăzută, după cum ar fi: acte de violență fizică și psihică, inclusiv a celor de violență sexuală; măsurilor legale, administrative, polițienești și/sau judiciare care sunt discriminatorii sau care sunt aplicate într-o manieră discriminatorie; acușări sau pedepsei discriminatorii sau disproporționați; acușări sau pedepsiri ca urmare a refuzului de îndeplinire a serviciului militar în caz de conflict, atunci când îndeplinirea serviciului militar ar presupune săvârșirea de infracțiuni sau de acte care cad sub incidența clauzelor de excludere prevăzute la art. 17 al Legii specificate supra; abuzuri și acte discriminatorii împotriva unor persoane din motive de gen sau abuzurilor și actelor discriminatorii împotriva minorilor.

La 22 februarie 2023, Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila, a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 15 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău, iar la 12 mai 2023, a înregistrat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii de admitere integral a acțiunii. În motivarea cererii de recurs au fost invocate argumente similare celor din cererea de chemare în judecată și cererea de apel.

La 07 iunie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului Biroul Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne al RM, însă acesta nu și-a realizat dreptul de a se expune asupra recursului printr-o referință.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a treia ”Procedura contenciosului administrativ” din Codul administrativ, în special prevederile cu privire la temeiurile recursului.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea menționată, prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile

procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare *nu are putere retroactivă*.

În consecință, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, la examinarea admisibilității recursului, va aplica prevederile Codului administrativ în redacția în vigoare la data declarării recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 15 februarie 2023, dispozitivul fiind notificat participanților la proces prin intermediul poștei electronice la 21 februarie 2023 (f.d. 144), iar decizia motivată la 10 mai 2023 (f.d. 146).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 22 februarie 2023 (f.d. 145) și a motivării recursului la 12 mai 2023 (f.d. 147-152), sunt în termen.

Examinând admisibilitatea recursului înaintat de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila, completul de judecată îl consideră drept inadmisibil.

În motivarea concluziei enunțate se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin. (2) din art. 246 din același cod, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate, ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, instanța de recurs reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopat al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne decizia instanței de apel contestată într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Instanța de recurs notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ.

În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul de judecată accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, completul de judecată ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul înaintat de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată

d i s p u n e:

Recursul înaintat de Bilal Sariusta, prin intermediul avocatului Bolocan Ludmila, se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă